

Archiv obce Vranov

1867-1938

Inventář

EL NAD č.: 169

AP č.: 389

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	8
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	9
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	10
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	10
Seznam použitých pramenů a literatury.....	11
Přílohy	
Příloha č. 1 – Seznam použitých zkratk.....	12
Inventární seznam.....	13

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března, který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde vrchnost doposud zastupovali venkovští rychtáři a konšelé, pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy. Stále ještě omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců. Jednalo se o zlomový počín, vyvolaný zejména tlakem na politickou situaci ve státě. Zprvu udílená samostatnost zemská přenesla se na úroveň krajskou, okresní a obecní. Přestože by se tak mohlo zdát, že majitelé dosavadních panství tím přišli o řadu výhod, opak je skutečností. Mohli snáze uplatnit svůj vliv především tam, kde jej potřebovali využít nejvíce. Postupně mohli získat kontrolu nad obcemi a později nad celými okresy.

Shora uváděná zákonná úprava, takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení, vycházela z uvozovacího patentu a v něm uvedeného hesla, že základem svobodného státu je svobodná obec. Zákon jej zachovával tak, že hovořil o obcích místních, okresních a krajských. Skutečně platnými se však staly pouze předpisy o obcích místních.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Dřívější rozdíly mezi sídlišti různých stupňů byly zachovány pouze v názvoslovích těchto obcí, jako města, městyse čili městečka a vesnice či vsi. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

Stadionovo zřízení rozlišovalo dvojí působnost obce. Obec se měla starat především o svoje vlastní záležitosti, obecní zřízení tehdy hovořilo o přirozené působnosti obce. Ve své působnosti nemohla být obec omezována mimo zákonem uváděné případy. Jakýmsi protipólem přirozené působnosti obce se stala působnost přenesená. Tato působnost zahrnovala obstarávání určitých veřejných věcí, které obci nařizovala státní správa.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorčí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Nepředstavovalo ovšem kolegium, radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Nad samosprávnými orgány se zavedla instituce dozoru a starosta mohl využívat práva prozatímního odložení výkonu rozhodnutí obecního výboru, pokud to odporovalo zákonům nebo mohla být způsobena škoda obci samotné. V roce 1850 došlo k rozšíření dozorčí moci a místním obcím přibyla policie. Nadřízený okresní úřad měl dohlížet na práci starosty v oboru

místní policie patřící do přirozené působnosti obce. V nutných případech pak uváděl věci do pořádku. Vláda mohla obci kdykoliv výkon místní policie odejmout a zabezpečit její činnost za pomoci vlastních orgánů.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, v nichž zvítězili ve většině měst v Čechách čeští zástupci, byla veřejnost jednání zavedena opět. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník jako výsledek jednání mezi vládou, snažící se dostat obce pod větší kontrolu, a mezi parlamentem. V roce 1863 bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Slezsko, o rok později také pro Moravu a Čechy č. 7/1864 Z. z. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce příslušné země s výjimkou statutárních měst. Každá nemovitost musela náležet do svazku některé obce. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Obecní zřízení rozlišovala dva druhy občanů do obce náležejících. Jednalo se o skupinu osob spojenou s obcí na základě jakéhosi hmotného svazku či o skupinu osob přespolečných. Je zřejmé, že prvně uváděná skupina disponovala všemi výhodami, které jí ze zákona příslušely, avšak nejdůležitějším právem bylo právo volební.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy, na Moravě od sedmi do 30 členů. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo. Každý volitelný a řádně volený občan byl povinen volbu přijmout, výjimky z tohoto pravidla byly přesně stanoveny.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě téměř do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Základním pravidlem pro chod obce po roce 1918 zůstal nadále předpoklad, že o obecních záležitostech může rozhodovat pouze osoba, která přispívá na udržování obecního hospodářství, avšak vyvstala potřeba řešit situaci s volebními řády. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád představoval výsledek dohody občanských stran se sociální demokracií a přinášel značnou demokratizaci. Přiznával totiž všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště, a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volilo se na základě kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období

s ostatními samosprávami. Vznikly obecní finanční komise, v nichž jednu polovinu představovali zástupci zvolení obecním zastupitelstvem a druhou zástupci jmenovaní okresním úřadem. Jednalo se tak především o kontrolu ze strany státu, který si v obcích nepřál převahu socialistické většiny, která by mohla volně nakládat s obecními prostředky. Komise mohly kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolávat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy.

Zákonná novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu, případně jeho náměstky a komise.

Obecní zastupitelstvo nahradilo dřívější obecní výbor. Jeho zvolení se účastnili všichni voliči oprávnění k volbě a skládalo se z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci.

Ze svého středu volilo obecní zastupitelstvo obecní radu, která nastupovala na místo dřívějšího obecního představenstva. Skládala se ze starosty, jeho náměstka či náměstků a členů rady, radních. Počet všech těchto členů činil znovu jednu třetinu obecního zastupitelstva, proto se stanovil počet jeho členů na devět, aby rada byla nejméně tříčlenná. Plnila totiž také funkci obecního trestního senátu, a tento musel být nejméně tříčlenný, tvořil jej starosta a dva radní.

Došlo k jasnému vymezení významu obecní rady, totiž že obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnází na všech věcech, jež podle zákona nebo podle zákonných nařízení nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Toto ustanovení utvářelo z rady primární orgán obce.

Obecní zastupitelstvo volilo ze svého středu rovněž starostu a jeho náměstka, v obcích s počtem převyšujícím 24 členů zastupitelstva se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být potvrzena státem, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovil, že volbu starosty schvaluje státní úřad. Pokud státní úřad volbu starosty a jeho náměstků nepotvrdil, pozbývala tato volba platnost a obecní zastupitelstvo bylo povinno uskutečnit volbu novou. Kdyby se však zastupitelstvo zdráhalo provést novou volbu, pozbývala by platnosti také volba členů obecního zastupitelstva. Politický úřad jmenoval do čela obce správní komisi a v příhodné době vypisoval novou volbu obecního zastupitelstva. Podle shora psaného je jasně viditelné, že těmito ustanoveními byla obecní samospráva značně okleštěná. Státní úřady nezavazoval žádný termín k vypsání nových voleb obecního zastupitelstva.

Právem obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. K určitým funkcím starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

Mezi mimořádné orgány obce patřil vládní komisař nebo správní komise. Pokud zemský úřad rozpustil zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán (komisař, správní komise). Tento mimořádný orgán vedl správu obce do řádné volby a dosazení nově zvoleného zastupitelstva. Pravomoc přechodných orgánů zůstala omezena na běžné záležitosti a kromě toho směl provádět pouze neodkladné akty, jejichž prodlením by mohla obci vzniknout škoda.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938-1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v

platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Na protektorátním území vznikly správní orgány řídicí se poněkud upravenou verzí týchž zákonů. V pohraničí převzala dočasně, do 20. října 1938, veškerou výkonnou moc armáda. Z jejího pověření vedli armádní zástupci veškeré existující správní orgány.

Nejdůležitějším obdobím ve vývoji sudetské správní organizace byla krátká doba od 21. října 1938 do 30. dubna 1939. Došlo k přijetí významných zákonných opatření a vybudování celé správní sítě. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělcenci (Beigeordnete). První přidělenec byl podle zákona prvním a stálým zástupcem starosty, zbývající přidělcenci byli stálými zástupci pouze ve svých pracovních oborech (sociální péče, policie, zdravotnictví, školství apod.), starosta však mohl vztáhnout každou z těchto záležitostí na sebe. Další obecní orgán představovali obecní radové obstarávající trvalý kontakt mezi obecní správou a ostatními obyvateli. Jednalo se o nejméně 12 a nejvíce 36 členů a zákon stanovil, ve kterých záležitostech se musí starosta s obecními radou poradit. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu a přidělcence v určitém správním oboru nebo jiné speciální otázce. K obecním orgánům patřila také porada obecních radů a poradců. Starosta je zval v přiměřené lhůtě k poradě a oznámil jim její důvod.

O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělcenci z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátily se doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945-1946.

Pojmenování vsi Vranov, nacházející se zhruba 3 kilometry severovýchodně od Stříbra, vychází z příjmení Vraný a Vrána. Takto zvolené jméno vsi označovalo majetek nositele předešle uvedeného příjmení. K dalším českým názvům patřily Wranow, Vranov, k německým Wranowa a k latinským Vranow, Vranou.

První písemná zmínka o lokalitě se pojí s rokem 1231, kdy ji od oseckého kláštera získal klášter v Kladrubech. Ještě v roce 1239 potvrdil toto vlastnictví samotný panovník. Do roku 1395 neexistuje žádný písemný záznam o tom, jak se majetkové poměry v souvislosti se vsí Vranov vyvíjely. Ještě před uvedeným rokem pozbyl vlastnická práva ke vsi kladrubský klášter a Vranov se ocitl ve světských rukou. V již uvedeném roce 1395 vlastnil část Vranova jistý Pavlík, který zemřel v roce 1406. Další díl vsi náležel Matějovi, synovi Vojeslava, a to patrně mezi lety 1400 – 1408. Ještě jednu část vsi spravoval jistý Miroslav, uvedený v souvislosti se zprávou, že v roce 1398 převedla Káča (vdova po Miroslavovi) majetek ve Vranově na dceru Dorotu a jejího muže Otíka. Po další časové odmlce, ve které se podařilo vranovské zboží scelit, získalo ves město Stříbro, které si tento nákup nechalo vložit do obnovených desek zemských v roce 1542. V majetku města Stříbra dosáhla ves Vranov konce patrimoniální správy v roce 1850.

Do roku 1861 existoval Vranov jako samostatná obec. V letech 1861-1873 tvořila osada Vranov součást obce Sulislav. Na základě zákona číslo 23/1873 Z. z., jímž se svolení dává,

aby některé osady posud s jinými obcemi spojené vyloučeny byly z původního svazku obecního a aby se staly obcemi o sobě, se v roce 1872 rozdělila obec Sulislav na tři samostatné obce Butov, Sulislav a Vranov. V průběhu svojí další existence byla obec Vranov územně a samosprávně samostatná.

Po vytvoření samostatných obecních samospráv v roce 1850 byly ve stejném roce ustaveny také politické a soudní okresy. Obec Vranov byla zahrnuta do působnosti politického okresu v Plzni a soudního okresu ve Stříbře (zůstala v něm až do roku 1945). Politický okres Plzeň, spravovaný okresním hejtmánstvím tamtéž, byl jako celek podřízen Krajskému úřadu v Plzni, zrušenému v roce 1862. Při další reorganizaci správy v roce 1855 došlo k zániku okresních hejtmánství a ke sloučení politické a soudní správy. Na území okresu vznikl smíšený Okresní úřad Stříbro, pod jehož správu patřil také Vranov. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy bylo zřízeno Okresní hejtmánství ve Stříbře. Okresní hejtmánství byla po roce 1918 nahrazena okresními politickými správami, od roku 1928 pak okresními úřady. Po připojení okresu Stříbro k německé „Třetí říši“ náležela obec pod správu tzv. úřadu Landráta ve Stříbře.

Přestože oficiální úřední statistiky a záznamy evidovaly obec Vranov s německou většinou obyvatelstva, skutečný demografický vývoj obce Vranov se od toho papírového odlišoval. Vranov se řadil k obcím takzvaného „českého ostrůvku“ v regionu stříbrského okresu, kam mimo něj patřily také Butov, Sulislav, Svinná a Sytno. Úřední a především ekonomický útlak způsobily, že obyvatelé obce Vranov české národnosti se při sčítání obyvatel převážně hlásili jako Němci. Nechali si poněmčít svá původní česká jména a děti posílali do německých škol. V tomto konkrétním případě se však nejednalo o vypočítavost či přehnaně servilní chování, nýbrž o existenční nutnost v silně protičesky smýšlející německé komunitě. České, velmi chudé obyvatelstvo vsí Svinná a Vranov se nemohlo živit zemědělstvím, tak jako tomu bylo v případě Sulislavi, ale bylo nuceno spoléhat na přízeň majitelů nedalekých olověných dolů ve Stříbře. Doly vlastnily a spravovaly osoby německé národnosti a tyto tlačily na své zaměstnance zejména v národnostní otázce. Odmítaly akceptovat národnostní cítění českých dělníků a v tomto ohledu vůči nim postupovaly nekompromisně. Kdo nepřistoupil na takto nastavená pravidla, neuspěl a byl okamžitě propuštěn z práce. V chudém Vranově to znamenalo jistou záhubu, proto se většina Čechů nakonec přizpůsobila. Některým se však přece jen podařilo vlnu útlaků přestát, a to především díky vydatné podpoře vlasteneckých sdružení a politických sil z vnitrozemí.

Přes neutuchající snahu českého živlu ve Vranově, získalo v závěru 19. a na počátku 20. století na vrch německé obyvatelstvo, které vlastenecké cítění Čechů zcela utlumilo také za přispění německých úředníků z nedalekého Stříbra, kde sídlily všechny nadřízené orgány. K nemalému rozčarování vranovských Čechů, kteří se nebáli svou národní identitu veřejně přiznat, pokračoval tento útisk také po změně státoprávního uspořádání. Do chudého regionu se příliš českých podnikatelů neprosadilo a stávající Němci skrytě vyznávali tytéž názory jako za monarchie. Národnostní nenávisť sice nesměla být hlavní příčinou při nutném snižování stavu zaměstnanců, ale opak byl skutečností. Stejným způsobem se chovali také řadoví úředníci subjektů státní správy ve Stříbře. Jednalo se zejména o Němce, často vyznamenané mocnářstvím za jejich letitou a věrnou službu, kteří vnímali vznik nové republiky jako křivdu páchanou na jejich národu. Nevraživost mezi městskými úředníky a vranovskou samosprávou například velice dobře ilustruje případ sporu o vodní právo na řece Mži v katastru obce. Přestože podle tehdy platných zákonů připadlo právo rybolovu výhradně těm samosprávám, v jejichž katastru se daná vodní plocha nacházela, Stříbrští se v tomto případě domáhali změny vodního práva soudní cestou. Bez relevantních argumentů se rozhodli přisvojit si právo rybolovu na obou březích řeky Mže, aniž by vzali v potaz hranice a

vlastnictví katastru. Letitý spor skončil úplným a nepopiratelným vítězstvím vranovských, přičemž stříbrská radnice stejně neustala působit v tomto směru do přelomového roku 1938. Na téměř dalších sedm let byl český živel ve Vranově umlčen. Následuje neúplný přehled obecních starostů.

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Adalbert Hromada	1869	1870
Josef Fischer	1882	?
Josef Pilwousek	1888	1890
Josef Fischer	1893	1900
Josef Král	1900	?
Josef Hawel	1912	?
Wenzl Fritz	1919	1922
Josef Hawel (Josef Havel)	1923	1931
Jan Líva (Johann Liwa)	1931	1932
Josef Wech	1932	1945

K výše uvedenému přehledu starostů je potřeba doplnit některé údaje. Podle knihy zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva a finanční komise, uložené v archivním fondu MNV Vranov EL NAD 104, předal v srpnu 1931 Josef Havel úřad starosty prvnímu radnímu Janovi Lívovi, který post starosty spravoval do dalších voleb v lednu 1933. Podle kroniky české obecné školy ve Vranově (archivní fond ČOŠ Vranov, EL NAD 486, inv. č. 2) došlo 8. listopadu 1931 k řádným volbám do obecního zastupitelstva a německá většina zastupitelů při nich prosadila do čela obce německého starostu Josefa Wecha. Česká volební skupina však podala proti výsledku volby protest a do prosince roku 1932, když byly námítky české strany definitivně zamítnuty, vedl obec dřívější první radní Jan Líva. K 31. prosinci 1932 Jan Líva úřad starosty předal do rukou řádně zvoleného kandidáta Josefa Wecha.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Ze zápisu z odborné archivní dohlídky spisovny MNV Vranov z 2. února 1954 vyplývá, že zástupce pracovníka okresní archivní služby při ONV Stříbro, pověřený prováděním dohlídek a skartace, vybral, mimo jiné, pro trvalou archivní úschovu také písemnosti vzniklé z činnosti německé obecní samosprávy. Jednalo se o parcelní protokol obce Vranov bez datace, stavební spisy a plány budov s datací 1890-1945, písemnosti týkající se stavby silnice Vranov – Svinná – Butov z let 1926-1928, udržování cest a přejezdů přes železniční trať z období 1923-1935, elektrifikaci obce 1930-1936, volby do obecního zastupitelstva z let 1923 a 1927, písemnosti o kanalizaci obce a zřízení studny z roku 1843, výkaz o zemědělské (pozemkové) dani a výkaz honiteb z roku 1927, přehled o osevu ploch z roku 1920, přehled o domovské příslušnosti do obce z let 1901-1938, přihlašovací knihu mužstva v záloze z let 1900-1938, pokladní deníky s datací 1934-1940, 1939-1940 a 1944-1945, rozpočet chudinského ústavu z roku 1925, podporu nezaměstnaných v obci (2 spisy) z roku 1931, příspěvek Zemského úřadu v Praze na schodek v obecním rozpočtu z roku 1931, rybářské

právo obce na řece Mži z let 1928-1930, obecní rozpočty v rozsahu 1923, 1926, 1930-1942 a 1944, účetní závěrky s datací 1929-1931, 1933, 1934, 1935 a 1938, účetní knihy s označením „Sachbuch“ z let 1941-1943. Některé z těchto spisů byly ponechány v úřadovně MNV Vranov s odůvodněním, že jich bude užito pro další úřední potřebu. Patřily sem parcelní protokol, stavební spisy a plány, udržování cest a přejezdů přes železniční trať, písemnosti o kanalizaci obce a zřízení studny, výkaz o zemědělské dani a výkaz honiteb a přihlašovací kniha mužstva v záloze. Seznam spisů, ponechaných pro potřeby MNV Vranov byl záhy rozšířen o 2 účetní knihy (prve neuváděné) z let 1939 a 1941 a také knihu se zápisy obecního zastupitelstva z let 1928-1942, v jejímž vedení pokračovala česká správa obce v letech 1945-1948. Zbývající vybrané písemnosti byly svázané do jednoho fasciklu a uloženy do skříně v úřadovně MNV. K zápisu je připojena poznámka, že v souvislosti s písemnostmi německého původce jde o nepatrný rozsah, neboť podle tvrzení předsedy MNV byly zbývající dokumenty patrně zničeny v „revolučních“ dnech roku 1945.

V evidenčním listu JAF, zavedeném k 9. lednu 1958, je uvedeno, že archivní fond AO Vranov obsahoval 2 úřední knihy z let 1894-1938 a 1 balík s datací 1867-1938. Chybí však údaj o datu, způsobu převzetí a čísle přírůstku. V rubrice „tématický popis archivního fondu“ je zaznamenáno, že tento obsahoval „pozemkové vlastnictví“, „stavbu silnice Stříbro – Svinná – Vranov“, „spor se Stříbrem o rybolov na Mži“, „elektrifikaci obce“ a „volby“. V rubrice „poznámka“ se lze dočíst o tom, že kniha ze zasedání obecního zastupitelstva z let 1926-1942 a záznamy o ovocnářství a pastvinách s datací 1932-1945 byly převedeny k archivnímu fondu MNV Vranov EL NAD 104, neboť v jejich vedení pokračovala česká správa obce po roce 1945.

Je evidentní, že se písemnosti německého původce dostaly do tehdejšího okresního archivu v období mezi lety 1954-1958, aniž by o tom byl učiněn náležitý záznam v evidenci. Značná část písemností vybraných při dohlídce v roce 1954 nebyla již nikdy převzata a patrně došlo k jejich zničení, neboť po zániku obecní samosprávy ve Vranově v roce 1976 a následném sloučení s MěNV ve Stříbře nebyl tento materiál dohledán či předán v některé z následných skartací. Ovšem je potřeba také doplnit, že při inventarizaci archivního fondu AO Vranov se podařilo identifikovat rovněž množství písemností opomenutých jak v soupisu z dohlídky spisovny, tak později ve výčtu na EL JAF.

V průběhu 20. let 20. století používala obec jednoduchou formu evidence došlých spisů, to když je starosta opatřoval krátkým, ručně psaným záznamem, který obsahoval hlavičku obecního úřadu, datum přijetí a číslo jednací (viz záznam a). Bohužel takové označování se netýkalo všech doručených písemností. Navíc probíhalo nepravidelně a bez chronologického sledu, přičemž klíč výběru těch písemností, na které byl tento záznam uváděn, zůstal utajen a nelze zcela vyloučit, že se tak dělo čistě podle subjektivního rozhodnutí úředníka, který jej provedl.

záznam a)

Obecní úřad ve Vranově, dne 28. 4. 1926, č.j. 867/26

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Při pořádacích pracích v archivním fondu AO Vranov došlo ke korekci časového rozpětí a změně počtu evidenčních jednotek tohoto archivního fondu.

Materiál archivního fondu AO Vranov pochází z let 1867-1938. Jedná se o 4 úřední knihy, 2 kartóny a 1 plán o celkové metrži 0,30 bm.

V dochovaných archiváliích je užíván český a německý jazyk.

Archivní fond byl uspořádán podle metodického návodu pro pořádání archivních fondů obcí.

V archivním fondu se nalézají archiválie II. kategorie.

Fyzický stav aktového materiálu je dobrý, kniha inv. č. 3 je rozpadlá z důvodu častého používání a nesprávného uložení.

Při pořádacích pracích v archivním fondu AO Vranov z něj nebyly vyřazeny žádné multiplikáty a písemnosti nearchivní povahy.

V archivním fondu AO Vranov se nachází čtyři domovské listy z období před osamostatněním obecní samosprávy ve Vranově (3 vydané přímo ve Vranově, 1 z obce Únehle). Tyto domovské listy ponechal zpracovatel jako součást inv. č. 4, neboť tvoří kompaktní součást celku a bylo by neúčelné je od tohoto archivního fondu oddělovat. Navíc na zmíněných třech domovských listech je pečetištěm natištěno „Gemeinde Wranowa“, přičemž osoba oprávněná podpisem těchto listů užívala titul „Gemeinde Vorstand“.

Mimo archivní fond se nachází kniha se zápisy obecního zastupitelstva a finanční komise z let (1926) 1945-1948. V jejím vedení pokračovala česká správa obce, a proto je uložena v archivním fondu MNV Vranov EL NAD 104. Kromě zápisů z obecního zastupitelstva z let 1928-1942 byly do této knihy částečně zaznamenány také vydání za stavbu silnice a obecní výdaje za rok 1926.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Archivní fond AO Vranov lze bez nadsázky zařadit k významným archivním fondům tohoto typu v rámci SOkA Tachov, neboť dokumentuje vývoj obecní samosprávy také z pohledu české strany. Je nutné povšimnout si také dalších archivních fondů uložených v SOkA Tachov, které mohou doplnit neúplná či chybějící místa v dějinách obecní samosprávy. Jedná se o archivní fondy Národní jednota pošumavská – místní odbor Vranov EL NAD 346, Česká obecná škola Vranov EL NAD 486, Archiv obce Sulislav EL NAD 154, Národní jednota pošumavská – místní odbor Sulislav EL NAD 356, Česká obecná škola Sulislav EL NAD 951.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v prosinci 2009 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 22. července 2010

Miroslav Vetrák

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Adressbuch und Führer für den politischen Bezirk Mies. Mies : Buchdruckerei A. Haßold in Mies, 1912.

Führer und Adressbuch für den Gerichtsbezirk Mies : mit den Städten Mies, Kladrau, Tschernoschin und den Landgemeinden. Bischofteinitz : J. Mitzner & Sohn, [1924].

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida : Verlagsanstalt Albert & Hanselik, s. d.

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1849

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1864

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1920

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933

Seznam míst v království Českém, 1913

Státní oblastní archiv Plzeň : Průvodce po archivních fondech. Svazek 4. Praha : Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1976

Übersicht der in Folge a. h. Gutschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten provisorischen Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen, 1849

Zákoník zemský království Českého, 1873

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu, *Archivní časopis : zvláštní příloha.* 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín – SVOBODA, Jan. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny.* Díl IV. S – Ž, Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1957.

PROCHÁZKA, Zdeněk – ÚLOVEC, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze okresu Tachov 3.* Tachov : Okresní muzeum v Tachově, 1991.

SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník království českého.* Praha : Nakladatelství ARGO, 1998.

Příloha č. 1 – Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
ČOŠ	česká obecná škola
EL	evidenční list
EL JAF	evidenční list Jednotného archivního fondu
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evíd.	evidenční
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MěNV	městský národní výbor
MNV	místní národní výbor
NAD	národní archivní dědictví
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Nacionálněsocialistická německá strana dělnická)
ONV	okresní národní výbor
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka
s. d.	sine dato (bez datace)
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Obecní úřad 1850-1945

Knihy

Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

1	Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany	1895-1920	K 1
2	Přihlašovací kniha neaktivního mužstva vojska a loďstva válečného	1895-1938	K 2
3	Parcelní protokol	[1900]-1938	K 3

Spisový materiál

Spisy

Obec a její správa

4	Domovské listy	1867-1935	N 1
5	Vysvědčení zachovalosti, přijmutí do domovské evidence, dotazy týkající se domovské evidence	1901-1938	N 1
6	Výpisy z matričních knih	1930-1935	N 1
7	Jmenování čestného občana obce	1894	N 1
8	Volby do obecního zastupitelstva	1923-1927	N 1
9	Vyhlášky Okresního úřadu ve Stříbře	1931 – 1936	N 1

Správa obecního majetku

10	Rozpočet obce, rozpočtové záležitosti	1931-1932	N 1
----	---------------------------------------	-----------	-----

Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

11	Záležitosti týkající se vyřízení, realizace a kolaudace silničního úseku Vranov – Butov na okresní silnici Stříbro – Svinná – Vranov – Butov, doplněno o přeložku železničního svršku na trati České Velenice – Cheb pro obec Vranov	1922-1928	N 1
	Stavba silnice v úseku Vranov – Butov na okresní silnici Stříbro – Svinná – Vranov – Butov, včetně výkresů a soutěže	1924-1927	N 1
	Stavební deník stavby silničního úseku Vranov – Butov na okresní silnici Stříbro – Svinná – Vranov – Butov	1926-1927	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
	Korespondence došlá od zhotovitele stavby silničního úseku Vranov – Butov na okresní silnici Stříbro – Svinná – Vranov – Butov, architekta Františka Fíny, zejména ve věcech finančních	1926-1929	N 1
12	Rušení úrovnových přejezdů a zřízení náhradní cesty přes svršek trati České Velenice – Cheb	1926-1935	N 1
13	Elektrifikace obce (odběratelé energie v obci, náklady, trafostanice, návrhy smluv)	1929-1938	N 1
Péče o veřejné ústavy a zařízení			
14	Příděly potravin nezaměstnaným	1931	N 2
15	Dopis Odborového sdružení československého ohledně pojištění členů	[1935]	N 2
16	Částka vymáhaná na obci jiným subjektem za poskytnutí finanční pomoci ve hmotné nouzi	1931	N 2
Spolupůsobení ve státních záležitostech			
17	Nařízení o dodání pracovníků pro potřeby armády	1938	N 2
18	Pozemková daň a daně z nemovitosti podle jednotlivých obyvatel	1920-1921	N 2
19	Daňová potvrzení	1922-1931	N 2
20	Výtahy z parcelních protokolů	1883-1903	N 2
21	Pozemnostní archy	[1900]-1938	N 2
22	Práva zanesená do vložky pozemkové knihy pro obec Vranov, vesměs ve spojitosti s úpravami majetkových vztahů při stavbě obecně prospěšných staveb	1928-1930	N 2
23	Obecní přehledy o osevu a jiném používání pozemků v obci (připojena pomocná evidence všech vlastníků pozemků v katastru)	1920	N 2
24	Honební výkazy	1914-1938	N 2
25	Písemnosti týkající se sporu obce s městem Stříbro o právo rybolovu v řece Mži v katastru obce Vranov, připojeny pachtovní smlouvy	1928-1938	N 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Účetní materiál			
Účetní knihy			
26	Pokladní kniha o spotřebě elektrické energie obce Vranov	1930-1932	K 4
Ostatní materiál			
27	Plán civilní protiletectvé obrany v obci Vranov (česko-německá verze) ruční kresba, kolorováno, inkoust a vodové barvy 54 x 38 cm	[1938]	M 1

Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Archiv obce Vranov
Značka archivního souboru:	AO Vranov
Časový rozsah:	1867-1938
Počet evidenčních jednotek:	7 (4 úřední knihy, 2 kartóny, 1 plán)
Počet inventárních jednotek:	27
Rozsah bm:	0,30
Stav ke dni:	22. července 2010
Zpracovatel archivního souboru:	Miroslav Vetrák
Zpracovatel archivní pomůcky:	Miroslav Vetrák
Počet stran:	17
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl 22. 07. 2010 čj. SOAP/090-0427/2010

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2013

Název archivní pomůcky	Archiv obce Vranov
Značka archivního fondu:	AO Vranov
Časový rozsah:	1867-1938
Počet inventárních jednotek:	27
Počet evidenčních jednotek:	7 (4 úřední knihy, 2 kartony, 1 mapa – inv. č. 27)
Rozsah fondu v bm:	0,30 bm
Stav ke dni:	4. prosince 2013
Vypracovali:	Jana Zimová, Jan Edl